

مبانی تعلیم گوش و نت خوانی (سلفژ)

محمدرضا گرگین زاده

سرشناسه : گرگین زاده، محمدرضا، ۱۳۲۷-۱۳۹۱.
عنوان و نام پدیدآور : مبانی تعلیم گوش و نت خوانی (سلفژ)/
نوشته‌ی محمدرضا گرگین زاده.

وضعیت ویراست : ویراست ۳.

مشخصات نشر : تهران: سرود، ۱۳۹۵.

مشخصات ظاهری : ۲۳۲ص: نمودار.

شابم : 979-0-802625-12-9

یادداشت : ص.ع. به انگلیسی: Basic of ear training and
sight singing (solfege).

موضوع : سلفژ.

رده بندی کنگره : ۱۳۹۵ م۴گ/۸۷۰ MT

رده بندی دیویی : ۷۸۱/۴۲۳

شماره کتابشناسی ملی : ۴۲۱۲۳۲۵

انتشارات سرود

تهران - میدان هفتم تیر - ابتدای بهار شیراز - شماره ۱۴
تلفن: ۸۸۸۳۶۱۰۴ و ۸۸۳۱۸۵۹۱-۲ دورنگار: ۸۸۲۰۸۹۲۴

مبانی تعلیم گوش و نت خوانی (سلفژ) محمدرضا گرگین زاده

نت نویسی سرود (شهرام منتحن - فرخ مسعودی)

حروف نگاری و صفحه آرایی فریدون هادیان

طرح جلد جواد منصوری

چاپ صبا

صحافی خلیج فارس

نوبت چاپ هشتم - ۱۳۹۹

تیراژ ۲۵۰ نسخه

شابم: 979-0-802625-12-9 ۹۷۹-۰-۸۰۲۶۲۵-۱۲-۹

حق چاپ و نشر برای انتشارات سرود محفوظ است.

قیمت

مرکز موسیقی بتهوون شیراز

فهرست

<p>مرحله دهم: میزان ترکیبی $\frac{6}{8}$: ۴۴</p> <p>طریقه ضرب زدن در میزان $\frac{6}{8}$ (ضرب زدن «ترکیبی»)..... ۴۶</p> <p>مرحله یازدهم: نُت خوانی بدون صدا..... ۵۰</p> <p>مرحله دوازدهم: دوره کردن..... ۵۱</p> <p style="text-align: center;">فصل دوم: گام خوانی</p> <p>مرحله اول: آشنایی با گام..... ۵۳</p> <p>مرحله دوم: شناسایی نُت دو (تونیک)..... ۵۵</p> <p>مرحله سوم: نُت خوانی بر مبنای گام دو (تونیک سل، فا)..... ۵۶</p> <p>مرحله چهارم: خواندن گام دو در قالب نمونه‌های مختلف ریتمیک..... ۵۸</p> <p>شناسایی نُت‌های سی و ر (همسایه‌های دو)..... ۵۹</p> <p>شناسایی نُت ر..... ۶۱</p> <p>مرحله پنجم: آکورد و آرپژ..... ۶۲</p> <p>۲- شناسایی نُت سل (درجه پنجم)..... ۶۳</p> <p>مرحله ششم: گام ماژور، مرور در مطالب گذشته..... ۶۵</p> <p>مرحله هفتم: مارش ملودی..... ۶۶</p> <p>شناسایی نُت می:..... ۶۸</p> <p>مرحله هشتم: شناسایی نُت فا (درجه چهارم)..... ۶۹</p>	<p>مقدمه..... ۹</p> <p style="text-align: center;">فصل اول: ریتم و ریتم خوانی</p> <p>مرحله اول: آشنایی با ریتم، تمرین ضرب زدن..... ۱۴</p> <p>مرحله دوم: طریقه ضرب زدن صحیح، جایگزینی شکل نُت‌ها..... ۱۶</p> <p>مرحله سوم: شکل گیری میزان‌ها..... ۲۰</p> <p>افزایش طول صدا (خط اتحاد، نقطه جلوی نُت..... ۲۲</p> <p>مرحله چهارم: طرز اجرای نت چنگ (ل). ۲۴</p> <p>ضرب زدن ساده (دوقسمتی)..... ۲۵</p> <p>مرحله پنجم: طرز اجرای سیاه نقطه دار و چنگ (ل، ل). ۲۷</p> <p>ضرب بالا..... ۲۹</p> <p>مرحله ششم: طرز اجرای نت دولاچنگ (ل). ۳۰</p> <p>ضد ضرب:..... ۳۲</p> <p>مرحله هفتم: طرز اجرای چنگ نقطه دار و دولاچنگ (ل). ۳۴</p> <p>سکپ..... ۳۵</p> <p>مرحله هشتم: تریوله (سه بر دو)..... ۳۷</p> <p>طرز اجرا:..... ۳۷</p> <p>مرحله نهم: میزان $\frac{3}{8}$ و $\frac{4}{8}$:..... ۴۰</p>
--	--

خط اتحاد..... ۱۱۱	آشنایی با گام مینور..... ۷۰
تمرین‌ها..... ۱۱۲	تشخیص آکورد ماژور از مینور..... ۷۱
مرحله چهارم: نت چنگ، پرچم و شاهین..... ۱۱۳	مرحله نهم: شناسایی نت لا (درجه ششم)..... ۷۳
درجه مایل بودن شاهین‌ها..... ۱۱۳	مرحله دهم: آشنایی با آکورد هفتم نمایان..... ۷۵
تمرین‌ها..... ۱۱۶	مرحله یازدهم: گام‌های مینور..... ۷۷
مرحله پنجم: نقطه جلوی نت..... ۱۱۶	مرحله دوازدهم: دوره کردن..... ۷۹
سیاه نقطه دار..... ۱۱۷	
سکوت چنگ..... ۱۱۸	
آکسان (تأکید)..... ۱۱۸	
مرحله ششم: نت‌های دولانچنگ..... ۱۱۹	
سکوت دولانچنگ..... ۱۲۱	
خط اتصال..... ۱۲۱	
تمرین..... ۱۲۲	
مرحله هفتم: چنگ نقطه دار..... ۱۲۳	
دولانخط..... ۱۲۴	
تمرین..... ۱۲۵	
مرحله هشتم: علامت‌های تغییردهنده..... ۱۲۵	
علامت‌های ترکیبی..... ۱۲۷	
مرحله نهم: تریوله (سه تایی)..... ۱۲۹	
مشخص کردن جایگاه دقیق نت‌ها (سطح اکتاوها)..... ۱۳۰	
مرحله دهم: علامت‌های تکرار..... ۱۳۲	
تکرار یک یا چند میزان..... ۱۳۴	
مرحله یازدهم: علامت‌های حالات (نوانس)..... ۱۳۵	
حامل یک خطی (برای ریتم)..... ۱۳۵	
مرحله دوازدهم: دوره..... ۱۳۷	
	فصل سوم: تقلید صدا و ریتم
	مقدمه: خواندن صداهایی که می‌شنویم..... ۸۱
	مرحله اول..... ۸۲
	مرحله دوم..... ۸۳
	مرحله سوم..... ۸۴
	مرحله چهارم..... ۸۴
	مرحله پنجم..... ۸۵
	مرحله ششم..... ۸۷
	مرحله هفتم..... ۸۸
	مرحله هشتم..... ۹۰
	مرحله نهم..... ۹۲
	مرحله دهم..... ۹۴
	مرحله یازدهم..... ۹۶
	مرحله دوازدهم..... ۹۸
	فصل چهارم: قواعد نت نویسی
	مرحله اول: خطوط حامل، کلیدها، کروشه، ابرو (آکولاد)..... ۱۰۱
	شکل نت‌های موسیقی..... ۱۰۴
	مرحله دوم: علامت‌های آغازین..... ۱۰۶
	فاصله افقی نت‌ها:..... ۱۰۷
	سکوت‌ها..... ۱۰۹
	مرحله سوم: قاعده کلی در مورد میزان‌ها..... ۱۱۰
	فصل پنجم: دیکته موسیقی
	مقدمه..... ۱۳۹

فصل هفتم: کار با نوار

مقدمه و روش کار ۱۶۱
 مرحله اول: ضرب زدن، خواندن ملودی، کیفیت سازها ۱۶۲
 مرحله دوم: تشخیص تقسیمات ریتم، شناسایی نت دو، سازهای زهی ۱۶۲
 مرحله سوم: ضرب زدن صحیح، خواندن گام اصلی، سازهای بادی چوبی ۱۶۲
 مرحله چهارم: تشخیص ضرب‌های آهنگ، شناسایی نمونه‌های کوچک سازهای بادی برنجی ۱۶۳
 مرحله پنجم: تشخیص سرضرب، ضرب بالا و سیاه نقطه‌دار و چنگ ۱۶۴
 شناسایی حرکات گام‌وار ۱۶۴
 تعقیب خط ملودی ۱۶۴
 مرحله ششم: دولانچنگ، ضد ضرب، نُت سل و تعقیب خط باس ۱۶۴
 مرحله هفتم: شناسایی چنگ نقطه‌دار و دولانچنگ، سنکپ و نُت می ۱۶۴
 مرحله هشتم: شناسایی تریوله، نت فا، نوع تنالیته و سه نوع طرز اجرا ۱۶۵
 مرحله نهم: تعیین نوع دقیق میزان، شناسایی نت لا و ریتم پایه ۱۶۵
 مرحله دهم: آکوردشناسی و تشخیص کِدانس، نکاتی در مورد موسیقی ایرانی ۱۶۶
 مرحله یازدهم: ریتم‌های مختلف شناسایی گام‌های مینور و نوانس ۱۶۶
 مرحله دوازدهم: دوره کردن ۱۶۶
 چگونه نُت آهنگی را که می‌شنویم بنویسیم؟ ۱۶۷

شیوه کار کردن ۱۳۹
 مرحله اول: دیکته ۱۴۰
 مرحله دوم: دیکته ۱ و ۲ ۱۴۲
 مرحله سوم: دیکته ۱ و ۲ ۱۴۳
 مرحله چهارم: دیکته ۱۴۵
 مرحله پنجم: دیکته ۱۴۶
 مرحله ششم: دیکته ۱۴۷
 مرحله هفتم: دیکته ۱۴۸
 مرحله هشتم: دیکته ۱۴۸
 مرحله نهم: دیکته ۱۴۹
 مرحله دهم: دیکته ۱۵۰
 مرحله یازدهم: تمرین و دیکته ۱۵۱
 مرحله دوازدهم: دیکته ۱ و ۲ ۱۵۱
 دوره ۱۵۳

فصل ششم: نُت خوانی بدون ریتم از حفظ

مقدمه: روش تمرین ۱۵۵
 مرحله اول: تمرین‌ها ۱۵۶
 مرحله دوم: تمرین‌ها ۱۵۶
 مرحله سوم: تمرین‌ها ۱۵۶
 مرحله چهارم: تمرین‌ها ۱۵۷
 مرحله پنجم: تمرین‌ها ۱۵۷
 مرحله ششم: تمرین‌ها ۱۵۸
 مرحله هفتم: تمرین‌ها ۱۵۸
 مرحله هشتم: تمرین‌ها ۱۵۸
 مرحله نهم: تمرین‌ها ۱۵۹
 مرحله دهم: تمرین‌ها ۱۵۹
 مرحله یازدهم: تمرین‌ها ۱۵۹
 مرحله دوازدهم: تمرین‌ها ۱۶۰
 دوره ۱۶۰

منابع به زبان های دیگر ۱۷۳

ضمیمه ۱ ۱۷۳

ضمیمه ۲ ۱۷۳

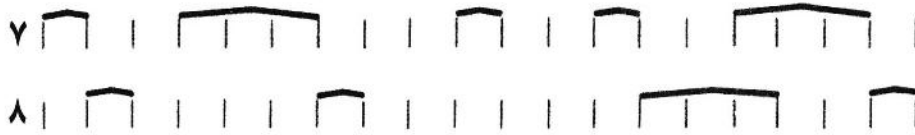
واژه نامه

واژه نامه فارسی - انگلیسی ۱۶۹

منابع و مآخذ

منابع به زبان فارسی ۱۷۳

شکل ۳ (۱۵۱ه)

تمرین ۳- تمرین های بالا را روی ساز (هر سازی) انجام دهید و با پای خود ضرب بزنید. (بجای خواندن، یک نت را روی ساز به صدا درآورید).

- اگر از ارگ یا پیانو استفاده می کنید، تمرین ها را به طریق زیر انجام دهید:

الف: صدا با دست راست، ضرب با پا

ب : صدا با دست چپ، ضرب با پا

ج : صدا با دست راست، ضرب با دست چپ

د : صدا با دست چپ، ضرب با دست راست

مرحله دوم

طریقه ضرب زدن صحیح

همان طور که می دانیم ضرب زدن در موسیقی میزانی است برای سنجش؛ بنابراین اگر این میزان سنج خود ناقص باشد، طبیعی است که اندازه گیری ما هم، صحیح نخواهد بود.

برای دقت در ضرب زدن به نکات زیر توجه کنیم:

الف: با یک دست روی پای خود می زنیم (یا روی میز)، که در این حالت، بهتر است مچ دست بلند نشود؛ و اگر با پا ضرب می زنیم، بهتر است پاشنه پا از زمین بلند نشود [تصویر ۱ و ۲، ش ۴].

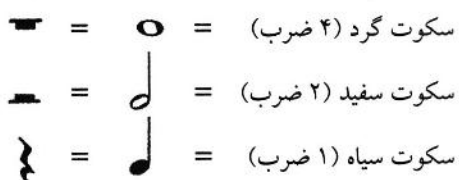
ب: ضرب باید مستقیم و در عین حال وزین باشد. حرکت های کش و قوس دار و همچنین خشک و عصبی، موجب ناهماهنگی در ضرب زدن و نهایتاً ابهام در تشخیص ریتم خواهد شد.

شکل ۶ (ادامه)

تمرین ۳- به همین منوال هرکجا صدا نباشد از شکل سکوت‌ها استفاده می‌کنیم.

شکل ۷

• نمونه‌های زیر را ابتدا بخوانید، سپس دودستی روی پیانو بنوازید (با یک دست صدا و یا دست دیگر ضرب).

شکل ۸

شکل ۸ (۱۵۱امه)

مرحله سوم

- هنگامی که یکسری ضرب‌های مساوی و یکنواخت می‌زنیم به طور طبیعی میل ما به این است که آنها را در گروه‌های چندتایی دسته‌بندی کنیم؛ (چون برای ما مفهوم‌ترند) و این کار از طریق تأکیدی^۱ که روی بعضی از ضرب‌ها می‌کنیم انجام می‌شود؛ یا به طور ساده‌تر بعضی از ضرب‌ها را قوی‌تر اجرا می‌کنیم. درحقیقت از همین جاست که ریتم شکل می‌گیرد.
- برای وضوح بیشتر، گروه‌های ضرب را با خطوط عمودی به نام خط میزان از یکدیگر جدا می‌کنند.
- فاصله بین دو خط میزان را میزان می‌گویند.
- حالا خط ممتد ضرب‌ها را در نظر بگیرید، اگر آنها را یکی در میان قوی‌تر اجرا کنیم، به دسته‌های ۲ تایی (دوضربی) و اگر دو تا در میان قوی‌تر اجرا کنیم، به دسته‌های ۳ تایی (سه‌ضربی) و به همین ترتیب ۴ تایی (چهارضربی) تقسیم خواهند شد. میزان‌های مختلف از همین جا پدید می‌آیند.
- دسته‌های متوالی و مساوی ضرب‌ها را که در هر میزان جای می‌گیرد به وسیله اعداد

۱. این تأکید را در موسیقی آکسان می‌گویند و علامت آن > است که در بالا و یا پایین نت‌ها قرار می‌گیرد. البته در مفهوم بالا تقسیم‌بندی نت‌ها و تأکید بیشتر ذهنی است و از طرفی چون تأکیدها در توالی‌های معینی تکرار می‌شوند لذا علامت آن را نمی‌نویسند و درواقع این خط‌های میزان هستند که ضرب‌های مؤکد (قوی) را مشخص می‌کنند. این نوع تأکید را آکسان متریک (Metric Accent) می‌گویند.

کسری که در ابتدای هر قطعه موسیقی نوشته می‌شود، نشان می‌دهند و نام آن کسر میزان است (مانند $\frac{2}{4}$ ، $\frac{3}{4}$ ، $\frac{4}{4}$ و غیره...).

- صورت کسر نشان می‌دهد که میزان چند ضربی است و مخرج آن نشان می‌دهد که هر ضرب آن چه نُتی است ($\frac{\text{نوت گرد}}{\text{عدد مخرج}} = \text{نوع ضرب}$)! مثلاً $\frac{2}{4}$ میزانی است ۲ ضربی، که هر ضرب آن یک نُت سیاه است ($\frac{2}{4} = \text{ل}$).

تمرین ۱- نمونه‌های زیر را با سرعت متوسط بخوانید (همراه با ضرب زدن):

شکل ۹

The exercise consists of four staves of musical notation. Staff 1 is in 2/4 time and contains a sequence of quarter notes and eighth notes. Staff 2 is in 4/4 time and contains a sequence of quarter notes and eighth notes. Staff 3 is in 2/4 time and contains a sequence of quarter notes and eighth notes. Staff 4 is in common time (C) and contains a sequence of quarter notes and eighth notes.

تمرین ۲- نمونه‌های زیر را با ساز بزنید و به‌جای ضرب‌زدن با صدای بلند بشمارید.

شکل ۱۰

The exercise consists of two staves of musical notation. Staff 1 is in 2/4 time and contains a sequence of quarter notes with fingerings 1 and 2. Staff 2 is in 4/4 time and contains a sequence of quarter notes with fingerings 1, 2, 3, and 4.

انتشارات سروود

ISMN: 979-0-802625-12-9
9 790802 625129